

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Procesní aspekty doplnění dokazování odvolacím soudem

Doplnění dokazování odvolacím soudem v civilním řízení je zakotveno v § 213 odst. 4 OSŘ. První věta tohoto ustanovení stanoví povinnost soudu druhého stupně provést doplnění dokazování, je-li to nezbytné k objasnění skutkového stavu věci. Následující věta zprošťuje soud této povinnosti při splnění podmínek, které jsou v ní obsaženy. V praxi se často objevují nejistoty ohledně toho, které důkazy mohou být v odvolacím řízení doplněny a jakou ochranu mají účastníci řízení, pokud k doplnění ze strany soudu druhého stupně nedojde.

Smyslem tohoto článku je vymezit okruh důkazů, o které může být dokazování v odvolacím řízení doplněno, a najít odpověď na otázku, za jakých podmínek musí odvolací soud doplnit dokazování, a za jakých podmínek pouze „může“. Závěrem je pozornost zaměřena na ochranu práv účastníků řízení v případě, že odvolací soud dokazování nedoplní, přestože mu to zákonná úprava ukládá.

O jaké důkazy může být dokazování v odvolání doplněno?

Odvolací soud musí dokazování doplnit o ty důkazy, které byly do účinků koncentrace řízení, navrženy účastníky řízení, popř. do účinků koncentrace řízení vyplývaly z obsahu spisu, a které dosud nebyly soudem prvního stupně provedeny. Pokud v řízení účinky koncentrace nenastaly, potom postačí, že tyto důkazy byly uplatněny či vyplývaly ze spisu kdykoliv za řízení. Doplnění se dále týká důkazů, jež lze v odvolacím řízení, založeném na zásadě neúplné apelace, chápat jako tzv. přípustné novoty dle § 205a OSŘ, resp. § 211a OSŘ. Strany jsou oprávněny v odvolacím řízení, ovládaném principem neúplné apelace, navrhopat nové důkazy, jestliže je lze zařadit mezi výjimky uvedené ve zmíněných ustanoveních právní úpravy. Toto pravidlo je vyjádřeno v § 213 odst. 5 OSŘ, jež druhou instancí při doplňování důkazů limituje. Naopak je tomu u civilních řízení, které ovládá zásada apelace úplné. V nich je povinností soudu druhé instance provést doplnění dokazování o všechny důkazy, jež jsou nezbytné ke zjištění skutkového stavu věci, a jež strany uplatnily nebo jež vyplývaly z obsahu spisu. Strany sporu v tomto druhu odvolacího řízení tedy nejsou, při uplatňování novot, nijak omezeny.

Je zřejmé, že z pohledu postupu soudu a účastníků řízení budou vznikat problémy spíše v řízeních ovládaných zásadou apelace neúplné. To hlavně kvůli nutnosti odlišení dvou druhů důkazů – těch, jež lze chápat jako nově uplatněné, a těch, které byly uplatněny již v první instanci. K novým důkazům smí odvolací soud přihlídnout totiž jen, pokud spadají pod výjimky § 205a OSŘ, resp. § 211a OSŘ, a zároveň pokud je účastníci v odvolacím řízení uplatnili. Z tohoto důvodu je nutné definovat pojem nový důkaz.

Novým důkazem je takový důkaz, který nebyl v první instanci navržen účastníky řízení a zároveň nebyl prvostupňovým soudem proveden v důsledku užití § 120 odst. 2 OSŘ – možnost soudu provést jiné než účastníky navržené důkazy, jestliže je to potřebné ke zjištění skutkového stavu věci a vyplývají-li ze spisu.^[1] Stejně definuje nový důkaz i judikatura Nejvyššího soudu.^[2] Současně je nutné dodat, že aby nebyl důkaz považován za nový, musel být účastníkem v prvním stupni navržen natolik konkrétně, aby mohl být bez dalšího proveden, nebo aby bylo jasné, o jaký důkaz jde a mohl

být individualizován ve vztahu k důkazům ostatním.[3] Řádně navrženým důkazem naopak není všeobecný důkazní návrh[4] ani výhrada dalších důkazů.[5][6] Novým důkazem bude též důkaz, který byl navržen už v řízení v prvním stupni, ale zároveň v něm nebyl řádně označen. Tím bude např. návrh na provedení důkazu svědeckou výpovědí za současné absence uvedení jména a příjmení svědka. Současně upozorňuji, že pokud byl účastníkem řízení důkaz označen dostatečně konkrétně, aby mohl být proveden nebo aby mohl být individualizován, považuje se tento za důkaz řádně uplatněný bez ohledu na to, jak s ním prvostupňový soud naložil (např. i tehdy pokud tento důkaz záměrně neprovedl či pokud tento důkazní návrh zcela pominul).[7]

Dle názoru Nejvyššího soudu v rozsudku ze dne 26. 11. 2002 sp. zn. 21 Cdo 426/2002, je novým důkazem i ten, který byl navržen a poté odvolán. Musí být však splněny předpoklady § 41a odst. 4 OSŘ, tedy odvolání návrhu na provedení důkazu musí dojít soudu nejpozději současně s tímto návrhem. V této situaci soud postupuje, jako kdyby účastník důkaz nikdy nenavrhl, tudíž pokud ho poté uplatní v odvolacím řízení, jedná se o důkaz nový. Odvolací soud k němu v řízeních ovládaných zásadou neúplné apelace může přihlédnout, jen pokud spadá pod některou z výjimek dle § 205a OSŘ, resp. § 211a OSŘ.

Doplnění dokazování - možnost či povinnost odvolacího soudu?

Jak již bylo uvedeno, odvolací soud musí doplnit dokazování za podmínek § 213 odst. 4 věta první OSŘ o důkazy, které dosud nebyly provedeny, je-li to potřebné ke zjištění skutkového stavu věci. Této povinnosti se může zprostit při kumulativním[8] naplnění dvou podmínek dle § 213 odst. 4 věta druhé OSŘ. První podmínkou je potřeba provedení rozsáhlého doplnění dokazování. Pro onu rozsáhlost zároveň není rozhodné množství důkazů, které jsou navrženy a mají být ve druhém stupni provedeny, ale rozsah skutečností, které mají tyto důkazní návrhy prokázat.[9] Odvolací soud proto nemůže odmítnout doplnění dokazování, jestliže účastník navrhne výslech většího počtu svědků k prokázání jedné skutečnosti. Druhým předpokladem je poté úplná absence dokazování či zcela nedostatečné dokazování soudu první instance ke skutečnosti, která má být prostřednictvím doplněných důkazů prokázána. Zcela nedostatečným dokazováním musíme rozumět situaci, kdy soud prvního stupně sice provedl důkazy, ale ty byly evidentně nezpůsobivé skutečnost prokázat.[10]

Z výše uvedeného vyvstává otázka, zda i přes kumulativní naplnění obou předpokladů má odvolací soud možnost dokazování doplnit a důkazy provést. Odpověď poskytuje komentářová literatura: „*Odvolacímu soudu se však ani v takovém případě možnost provést tyto důkazy nezakazuje, je proto v souladu se zákonem také ten postup odvolacího soudu, který tyto důkazy provede a založí na nich své rozhodnutí ve věci samé.*“[11] Ke stejnému názoru došla i judikatura Nejvyššího soudu.[12] Odvolací soud tedy může i při kumulativním naplnění obou podmínek dokazování doplnit a nemusí rozhodnutí zrušit a vrátit ho soudu prvnímu stupně k dalšímu řízení. Tento stav je dle mého názoru žádoucí, neboť podstatně zkrátí délku civilního řízení.

Prostor pro novelizaci OSŘ?

Pro účastníky řízení může nastat problematická situace tehdy, jestliže nejsou kumulativně naplněny výše uvedené podmínky, a soud druhého stupně přesto raději rozhodnutí zruší a vrátí věc zpět před soud prvního stupně. Důvodem pro toho rozhodnutí může být jednoduše jeho neochota dokazování doplnit, neboť je pro něj mnohem pohodlnější věc vrátit. Mají v tomto případě účastníci řízení nějakou možnost obrany?

Dovolání je v tomto případě vyloučeno, neboť dle § 238 odst. 1 písm. k) OSŘ, je nepřípustné proti rozhodnutí, kterým odvolací soud rozhodnutí prvostupňového soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Zmíněné ustanovení bylo do OSŘ včleněno novelou č. 296/2017 Sb. Dle důvodové zprávy k novele je stěžejním úkolem dovolacího soudu sjednocovat soudní judikaturu. Proto je nevhodné,

aby do sporu tento soud zbytečně vstupoval, jestliže nebylo ve věci vydáno pravomocné rozhodnutí.[13] Žaloba pro zmatečnost a žaloba na obnovu řízení jsou v této situaci také vyloučeny. Poslední možností obrany může být ústavní stížnost, jež lze užít při naplnění podmínek § 72 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů. Podmínka vyčerpání všech procesních prostředků, které zákonná úprava stěžovateli k ochraně práva nabízí, by byla splněna. Druhá podmínka spočívá v tom, že pravomocným rozhodnutím, opatřením nebo jiným zásahem orgánu veřejné moci bylo porušeno stěžovatelovo základní právo nebo svoboda zaručená ústavním pořádkem. Tato podmínka by v tomto případě byla též naplněna, neboť by se jednání odvolacího soudu dalo kvalifikovat jako porušení práva na spravedlivý proces, jehož obsahem je i zásada předvídatelnosti soudního rozhodování.[14] Zmíněná zásada totiž zakotvuje i právo účastníků na předvídatelnost v procesních otázkách. Současně by jednání odvolacího soudu bylo v přímém rozporu se zásadou hospodárnosti a rychlosti řízení, jež jsou též obsahem práva na spravedlivý proces. Ačkoliv se ústavní stížnost může jevit v tomto modelovém případě jako přípustná, dle ustálené rozhodovací praxe Ústavního soudu by ve většině případů došlo k jejímu odmítnutí. Dle této judikatury: „Ústavní soud již ve své judikatuře konstatoval, že je oprávněn rozhodovat toliko o rozhodnutích pravomocných, a to zjevně nikoli jen ve smyslu formálním, nýbrž i potud, že se musí jednat o rozhodnutí "konečná". Opakovaně jako nepřipustnou odmítl ústavní stížnosti v případě, kdy existovalo pravomocné rozhodnutí soudu, jímž však nebyla věc ukončena, nýbrž byla vrácena soudu či jinému státnímu orgánu k dalšímu řízení (srov. např. nález Ústavního soudu, sp. zn. IV. ÚS 290/03, nález Ústavního soudu, sp. zn. II. ÚS 248/04, usnesení Ústavního soudu IV. ÚS 125/06).“[15]

Lze shrnout, že zákonná úprava sice v § 213 odst. 4 OSŘ odvolacímu soudu přikazuje doplnit dokazování, zároveň ale účastníkům řízení nedává jedinou možnost obrany v situaci, kdy soud tuto povinnost poruší a raději ji přesune na bedra soudu první instance. V této souvislosti by bylo vhodné upravit znění § 238 odst. 1 písm. k) OSŘ, aby se nepřipustnost dovolání dle tohoto ustanovení neuplatnila při porušení povinnosti odvolacího soudu doplnit dokazování dle § 213 odst. 4 OSŘ. Tím by bylo řádně zajištěno právo účastníků civilního řízení na spravedlivý proces.

Mgr. Petr Toman

advokátní koncipient

[Advokátní kancelář Bureš & Bureš s.r.o.](#)

Na příkopě 859/22

110 00 Praha 1

Tel: +420 222 317 746

E-mail: petr.toman@buresabures.cz

[1] DRÁPAL, Ljubomír. § 205a. In: DRÁPAL, Ljubomír a Jaroslav BUREŠ a kol., Občanský soudní řád II. § 201 - 276. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-709-9. str. 1639-1640., nebo PETR, Bohuslav a Jaromír JIRSA. § 205a. In: JIRSA, Jaromír. a kol., Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha IV. § 201 - 250l občanského

soudního řádu. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-375-6. str. 47-48., nebo ŠEBEK, Roman. § 205a. In: SVOBODA, Karel., SMOLÍK, Petr., LEVÝ, Jiří., DOLEŽÍLEK, Jiří. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-828-3., str. 878.

[2] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2016, sp. zn. 29 Cdo 2172/2014.

[3] DRÁPAL, Ljubomír. § 205a. In: DRÁPAL, Ljubomír a Jaroslav BUREŠ a kol., 2009, op. cit., str. 1639., nebo PETR, Bohuslav a Jaromír JIRSA. § 205a. In: JIRSA, Jaromír. a kol., 2019, op. cit., str. 47-48., nebo ŠEBEK, Roman. § 205a. In: SVOBODA, Karel., SMOLÍK, Petr., LEVÝ, Jiří., DOLEŽÍLEK, Jiří. a kol., 2021, op. cit., str. 878.

[4] Všeobecným důkazním návrhem rozumíme např. situaci, kdy účastník řízení navrhne, aby byly provedeny všechny důkazy, pomocí kterých lze prokázat konkrétní skutečnost.

[5] Výhradou dalších důkazů rozumíme situaci, kdy účastník k prokázání konkrétní skutečnosti navrhne důkazy a vyhradí si právo k prokázání stejné skutečnosti navrhnout ještě důkazy další.

[6] DRÁPAL, Ljubomír. § 205a. In: DRÁPAL, Ljubomír a Jaroslav BUREŠ a kol., 2009, op. cit., str. 1640.

[7] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2016, sp. zn. 29 Cdo 2172/2014.

[8] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2015, sp. zn. 21 Cdo 1467/2014.

[9] Tamtéž.

[10] Tamtéž.

[11] ŠEBEK, Roman. § 219a. In: SVOBODA, Karel., SMOLÍK, Petr., LEVÝ, Jiří., DOLEŽÍLEK, Jiří. a kol., 2021, op. cit., str. 972.

[12] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 1. 2014, sp. zn. 22 Cdo 4093/2013.

[13] VLÁDA: Důvodová zpráva k zákonu č. [296/2017](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, zákon č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, a některé další zákony, č. 296/2017 Dz.

[14] Např. KŘIVÁČKOVÁ, PETROV, Jana. Právo na spravedlivý proces a principy civilního procesu. In: ŠÍNOVÁ, Renáta a Klára HAMULÁKOVÁ. Civilní proces: Obecná část a sporné řízení. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2020. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-787-3. str. 30-31.

[15] Usnesení Ústavního soudu ze dne 4. 1. 2011, sp. zn. IV. ÚS 3256/10.

Další články:

- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)